

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
4096-11

meddelad i Stockholm den 19 april 2012

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 12 april 2011 i mål nr 878-11, se bilaga

SAKEN

Sjukpenning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens och förvaltningsrättens domar och fastställer Försäkringskassans beslut.

YRKANDE M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen undanröjer underinstansernas domar och fastställer Försäkringskassans beslut samt anför bl.a. följande. Frågan i målet är om en person som anses klara ett stillasittande arbete, t.ex. att sitta vid en dator, ska anses sakna arbetsförmåga på den reguljära

Dok.Id 117657

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

arbetsmarknaden. Den medicinska utredningen i målet får tolkas så att AA skulle kunna klara ett stillasittande arbete utan ansträngande förflyttningar i en omfattning som inte är förenlig med rätt till en fjärdedels sjukpenning. Det finns ett flertal arbeten på den reguljära arbetsmarknaden som är stillasittande och som inte innefattar konditionskrävande förflyttningar. AA bör därför anses ha förmåga att försörja sig genom ett förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. att hennes arbete i dagsläget är helt anpassat till hennes hela tiden försämrade hälsotillstånd och att hon inte klarar att arbeta mer i ett annat arbete även om det skulle vara stillasittande.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering

Enligt 3 kap. 7 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, utges sjukpenning vid sjukdom som sätter ned den försäkrades arbetsförmåga med minst en fjärdedel. Vid bedömningen av om sjukdom föreligger ska bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden. Vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt ska det enligt tredje stycket beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den anställde. I femte stycket anges att från och med den tidpunkt då den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga under 180 dagar ska det dessutom beaktas om den försäkrade har sådan förmåga så att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden i övrigt.

AFL har upphävts men är enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken tillämplig i målet. Regler om sjukpenning motsvarande

dem i 3 kap. 7 § femte stycket AFL finns numera i 27 kap. 48 § socialförsäkringsbalken.

Enligt 3 kap. 7 § femte stycket AFL i dess lydelse före den 1 juli 2008 skulle arbetsförmågan inte bedömas i förhållande till den reguljära arbetsmarknaden utan i stället i förhållande till ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete. I förarbetena till den lydelsen angavs att en bedömning av arbetsförmågan gentemot varje typ av arbete som är förekommande på arbetsmarknaden skulle leda allt för långt och att den krets av arbeten som den försäkrades arbetsförmåga ska bedömas i förhållande till måste ges en praktisk och rationell avgränsning. Bedömningen i ett enskilt fall måste göras med utgångspunkt i den försäkrades sjukdom. Avgörande blir vilken sjukdom som föreligger och på vilket sätt denna sjukdom inskränker den försäkrades förmåga att utföra arbete. När en sjukdom och dess konsekvenser är fastställda bör tillämparen bedöma om den bibehållna arbetsförmågan kan utnyttjas av den försäkrade för att försörja sig själv genom ett förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden. Kan den försäkrade inte få ett sådant arbete är han eller hon att anse som arbetslös. Avgränsningen innebär alltså att den försäkrades bibehållna arbetsförmåga inte enbart bör bedömas i förhållande till de arbeten som finns direkt tillgängliga (prop. 1996/97:28 s. 17 f.).

Enligt socialförsäkringsutskottet var det i första hand personer som helt klart har en arbetsförmåga som kan utnyttjas på den öppna arbetsmarknaden som i fortsättningen inte skulle få ersättning från sjukförsäkringen (1996/97:SfU6 s. 10).

I förarbetena till i målet tillämplig lydelse av 3 kap. 7 § femte stycket AFL anges att ett uttalat syfte med den reformering av sjukförsäkringen som tidigare genomförts var att försäkringen skulle renodlas och att ersättning från försäkringen endast skulle utges när arbetsförmågan var nedsatt av medicinska orsaker. Denna renodling har dock inte åstadkommit utan sjukförsäkringen är för

mjuk och situationen på arbetsmarknaden har tillmätts för stor betydelse. Bedömningen av den försäkrades arbetsförmåga från och med den tidpunkt då den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga under 180 dagar ska vidgas till att avse om den försäkrade har sådan förmåga så att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete någonstans på arbetsmarknaden. Bedömningen ska göras i förhållande till varje typ av arbete och det ska räcka att den försäkrade kan utföra något sådant arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Andra faktorer än nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom ska inte kunna påverka rätten till ersättning. Ersättning från sjukförsäkringen bör endast vara ett alternativ om arbetsförmågan är så nedsatt att något arbete av betydelse inte kan utföras. Det kan dock inte anses att en försäkrad kan försörja sig genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden om den försäkrade endast kan utföra arbeten som även utifrån en nationell arbetsmarknad är mycket udda och sällan förekommande (prop. 2007/08:136 s. 66 ff.).

Regeringen har den 15 mars 2012 beslutat propositionen Ett återinförande av begreppet normalt förekommande arbete (prop. 2011/12:113) med förslag till ändringar i bl.a. 27 kap. 48 § socialförsäkringsbalken som innebär att uttrycket ”den reguljära arbetsmarknaden” ersätts av uttrycket ”normalt förekommande på arbetsmarknaden”. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

För att sjukpenning ska utges krävs att den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel. Vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt ska det från och med den tidpunkt då den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga under 180 dagar beaktas om den försäkrade har sådan förmåga så att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden. Föreligger en sådan förmåga utges inte sjukpenning.

Bedömningen i ett enskilt fall ska göras med utgångspunkt i den försäkrades sjukdom. Avgörande för bedömningen blir vilken sjukdom som föreligger och på

Mål nr
4096-11

vilket sätt denna sjukdom inskränker den försäkrades förmåga att utföra arbete. När en sjukdom och dess konsekvenser är fastställda ska en bedömning göras huruvida den bibehållna arbetsförmågan kan utnyttjas av den försäkrade för att försörja sig själv genom ett förvärvsarbete. Denna bedömning ska göras oavsett om den försäkrade kan få ett sådant arbete eller inte.

Enligt den i målet tillämpliga lydelsen av 3 kap. 7 § femte stycket AFL ska bedömningen göras i förhållande till ett förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden. I de ovan refererade förarbetena anges att detta innebär att bedömningen ska göras i förhållande till varje typ av arbete, dock inte arbeten som även utifrån en nationell arbetsmarknad är mycket udda och sällan förekommande.

Den behandlande läkaren har gjort bedömningen att AA skulle kunna klara av ett stillasittande arbete, men att hon inte klarar ett tyngre fysiskt arbete eller förflyttningar som kräver kondition. Som exempel på arbeten som hon klarar av anges att arbeta vid en dator.

Fram till den 7 september 2009 arbetade AA 35 timmar i veckan. Hon beviljades en fjärdedels sjukskrivning eftersom hon inte orkade cykla mellan vissa tillkommande arbetsplatser. Utredningen visar inte annat än att hon då hade kunnat fortsätta att arbeta ordinarie arbetstid som lokalvårdare om inte dessa förflyttningar hade krävts. Med hänsyn till detta, till den bedömning som den behandlande läkaren har gjort samt till det förhållandet att hon arbetar drygt fem timmar om dagen som lokalvårdare, kan hennes arbetsförmåga inte anses vara nedsatt med minst en fjärdedel i ett fysiskt lätt arbete utan konditionskrävande moment. Den reguljära arbetsmarknaden får enligt Högsta förvaltningsdomstolens

Mål nr
4096-11

mening anses rymma sådana arbeten. AA har därmed inte rätt till sjukpenning från och med den 26 juli 2010.

Susanne Billum

Margit Knutsson

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Erik Nymansson

Anna Samuelsson

Föredragande justitiesekreterare

Avd. II

Föredraget 2012-03-07